

Primorski Glas

Izlazi svake subote - Ciena do svrhe tek. godine
K 1.40. - Pojedini broj 6 para. - Plativo i užitivo
u Makarskoj.

Uprava lista nalazi se u Makarskoj,
a uredništvo u Šibeniku.
Izdavač i odgovorni urednik: Ivo Blažević.
Tisak: „Hrvatske Tiskare“ - Šibenik.

Oglasi, zahvale i priobćena po pogodbi, - Ruko-
pisi se ne vraćaju. — Ne biljegovana pisma ne
primaju se.

Gosp. Niki Ribičiću

kanoniku, bivšem narodnom zastupniku — a sada kandidatu
„hrvatske stranke“ u Makarskoj.

Ovih dana velika se je prašina podigla po Makarskomu gradu. Vas je sviet u čudu govorio o tobožnjem veleizdajstvu, koje je neduševo i podlo imalo biti bačeno na jednoga rodoljuba, s kojim ste Vi bili u najboljem odnošaju, i koji je za Vas i žrtava mnogo doprinio.

Nego nije to dosta bilo. Gosp. Kleme Babić upitao je gosp. Antu pl. Ivaniševića, da li i on u to ulazi. Rečeni gospodin izjavio je, da nije, ali da jest potpisao jednu brzojavku, u kojoj se je pozivalo stariju vlast protiv sadašnje občinske uprave, a u prvom redu protiv načelnika Klariću. Na toj brzojavci, prama izjavi pl. Ivaniševića, bili ste potpisani i Vi sa Vašim nekim novim drugovima.

Ova sama činjenica na Vas baca neko ružno svietlo. Vi ste čovjek već u starijoj dobi, jednom već narodni zastupnik. Takova djela, takove denuncije za Vas sjegurno ne dolikuju, a pogotovo ne za jednoga kanonika.

Pa još je čudnovatije što ste tako neugodna djela poduzeli protiv svomu nekoč istomišljeniku i protiv onoj stranci, koja Vas je izniela na odlični položaj narodnoga zastupnika. Nije Vam na čast što ste se iznevjerili pravaškim načelima i odstupili iz naših redova, a pristupili u stranku, za koju narod ne će da znade, nego još ste tako niskim načinom eto udarili na stranku, bez koje bi Vi ipak bili ništa.

Nu još je grdnije to, što ste se uhvatili činjenica, koje čovjeku poštenju ne mogu na čast biti. Po kazivanju istoga gosp. Ante pl. Ivaniševića Vi ste sa svojom družinom u onoj brzojavci pozivali se protiv sadašnje občine na nekakove nered, koji bi se dogadjali u ovom gradu, a koje občinska vlast nema snage da zaprieči.

Neka oprosii gospodstvo i Vaše i Vaših drugova, ali tih nereda u našem gradu nema. Grad Makarska vazda se je odlikovao sa svoje uljudnosti i skladnosti. Nije čudo nikakvo kad se po drugim varošima dogodi

kakov nered, svadja itd. Svuda imade ljudi neprosvietljenih, koji lako mogu preći granice pristojnosti. Ali, hvala Bogu, rekao bi, da je naša Makarska u tomu upravo iznimka. Možda naša primorska umna bistrina i kršćanski odgoj, koga smo na našem ognjištu primili, uzrokom je tomu, pa je naše častno ponašanje svakomu tudjincu na udivljenje. Neka nam iznese Vaše i Vaše družine gospodstvo jednu samu činjenicu posljednjih vremena tih glasovitih nereda u Makarskoj, radi kojih ste Vi sa svojim drugovima bili usilovani brzojavnu prijavu činiti. Ali da. To Vi ne ćete moći iznieti. Vami je dosta, da samo pane jedna kleveta suviše na Vaše nekoč vjerne drugove. Promislite na ovo, pa ćete viditi kako je ovo nizko.

Još jednu. Vi ste u svomu brzojavu iztaknuli na stariju vlast, da bi izborne imenice mogle izkrivljene biti. Vi i Vaši drugovi mora da ste osobito prozirni ljudi, kad vidite ono, što još ni vidili niste. Izborne imenice još nisu bile ni oglašene, dosljedno — Vi ih još ni nazreli sa očima niste, a ipak sa Vašim drugovima brzojavljate lažno i podlo!

Vidi se, da nisu čisti posli sa Vaše strane.

Medjuto naš gosp. poglavar po naredbi starije vlasti pregledao je i izpitao izborne imenice i gradske i za vanjsku občinu, pa videći njihovu skrupoloznu točnost, izrazio se je, da se ne mogu zamisliti točnije i urednije. Time padaju Vaša sumnjičenja i osvade kao neistinite i zlobne.

Ove činjenice i ovi novi pojavi, koji se od Vas vide, nas snebivaju. Mi ne možemo razumjeti, kako ste Vi mogli do toga doći, pa Vas javno pozivljemo, da se već jednom sjetite Vaše nečuvne zablude, te da se povučete iz javnoga života.

I kao gradjanin i kao svećenik Vi ste se pred makarskim gradjanstvom puno i puno izigrali, pa ako Vam je i malo do obraza, morate posljedice povući.

Makarski pravaši.

Iz Imotske krajine.

Izborna borba se je razvila po svoj Dalmaciji. Stranka prava složno razvija zamjernu svoju djelatnost. U ovoj velikoj zbrci, koju je prouzrokovala demokratska i propala hrvatska stranka, jedina pravaška stranka pruža utočišće pravim rodoljubima i hrvatskomu puku u Dalmaciji. Ona je svietlo, koje svietli u ovim političkim tminam.

Hvala Bogu, stranka prava i u našoj je krajini živa. Pače to je jedina stranka u njoj. Vas narod okupio se je pod njezin barjak. Demokrati su samo kalaši i barabe. Eto im ih. Mi ih ne želimo, jer i onako oni ne mogu u društvo poštenih ljudi. Nad ovakom slogom, nad ovakim jednodušjem mi se možemo ponositi. Naše vodje zaslužuju svaku čast i svako priznanje, kad su ovako taktično i pametno cieti naš narod svrstali u jednu skupnu i složnu, pravašku vojsku.

Nu još nije sve gotovo. Ivo Zelembać ne će mirovati. On je vješti zapličač. Zaplesti će i stvoriti će smutnja, ne bude li se stati na oprezu, osobito u odabranju kandidata.

Nema imotskim demokratima uzdanja u narod, ali oni se uzdaju u neslogu glavnih ljudi pravaške stranke u biranju kandidata. Stoga su odmah stali iznositi razna imena krajišnika, samo da stvore neprihliku.

Baš u tomu, mi mislimo da pravaši moraju biti oprezni. Stranka prava u Imotskomu mora značiti nesebičnost, požrtvovnost; mora značiti vojsku uređenu i discipliranu, skladnu i složnu, koja svedjerno gleda u svoj barjak. Vojski je barjak 'sve! On je plamen njezina života i njezine snage. Porušenje barjaka to je porušenje i njezine snage.

Barjak stranke prava to su njezina načela, njezin nauk. Nauk stranke prava jest nesebičan i požrtvovan. On ne gleda na probitke i na korist pojedinaca, nego na obću narodnu korist. To je njezin nauk! To je njezino načelo! To je njezin barjak, koji je zlamen njezina života — pače to je njezina snaga!

Koji je sebičan, koji hoće da traži sebe i svoju korist, taj je protiv obćemu dobru, taj nije pravaš, s njegova vida daleko je otišao pravaški barjak.

Ove misli treba da rodoljube u Imotskomu ovoga časa prate, pa će se lako snaći i ne će pasti na liepak Ive Zelembaća.

Pitanje kandidata pravomu rodoljubu najlašnja je stvar, pošto on ne gleda na svoje interese i na svoje vlastite željice. Je li čovjek dobar, pošten, odrješit Hrvat-pravaš, to je već dosta, da može biti kandidatom za saborskog zastupnika.

Po Imotskomu se govori, da bi se moralo stati uz krajišnika. Mi nismo protivni krajišniku, samo ako ga rese predjašnja svojstva. Ali nek nam se oprost, nu nami se ne sviđa ono načelo: Imoćanac, a nitko drugi. To bi pokazalo da Imoćani ne znadu stati visoko. To bi značilo osobnu i privatnu korist, t. j. za to bi se Imoćanca htjelo, da on samo za imotsku krajinu gradi pute, suši blato, pita diližence i automobile i t. d.

Ni to pitanje nije zlo. Ali nije baš za to zastupnik. Zastupnik je, da pita prava našega naroda, a ne samo prava imotske krajinu. Pače kad bi jedan zastupnik samo služio imotskoj krajinu, a ne svoj svojoj domovini, on ne bi bio pravi rodoljub i ne bi bio dostojan zastupničkoga mandata.

Tko bi se dakle ograničio na Imoćanca samo, taj bi pokazao, da daleko ne vidi, taj bi se sakrio u uzki kožurak svoga maloga orizonta. Ne, ta načela ne smiju valdati u izboru kandidata. Sva Dalmacija nije Bog zna kakva velika zemlja. Svi smo u njoj poznati, svi smo bližnji. S toga kada se radi o kandidatu, neka se baci oko na cilu našu pokrajinu, i gdje nadjete čovjeka značajna i nepokolebiva u obrani hrvatskih prava, onda svi složno recite: ovo je čovjek, koga mi hoćemo i želimo. Taj treba da bude našim zastupnikom, pa bio on Imoćanac, Dubrovčanin, Zadranin itd.

Naše je dakle mišljenje ovo: I. da se baci uzka i natražnjačka misao: nitko drugi nego Imoćanac, a odabere druga ljepša, plemenitija, a ta je: pravi rodoljub, pošten čovjek, bio on Imoćanac ili ne bio, jer to koristi i skladu naroda i odgovara načelima stranke prava; II. da se sazove narodna skupština od pučkih odaslanika iz svijuh sela i da prama ovim načelima izaberu svoga kandidata; III. onomu kandidatu, koga većina označi, svaki neka odmah pristupi, tako će veći sklad i veći zanos oduševiti stranku prava na žilaviji rad.

Tko ne bi postupao ovako, mi ga ne bi smatrali iskrenim rodoljubom, niti pravom, nego šarenim čovjekom, kao što je i vol Zelembać. Krajišnik.

Laž i podvale naših protivnika.

Poštena borba u javnom životu nikad nije štetna, dapače mi smo uvjerenja, da se poštenom borbom mnogo zla daje odstraniti.

Kratki opis I. ovogodišnjeg hrvatskog hodošašća u Lurd.

U Baškoj vodi početkom rujna.

(Nastavak).

U jutro u 7 sati uspeli smo se uzpinjaćom (na elektriku) do glasovitog svetišta „Naša Gospa Čuvarica“ (Nutra Dame de la Garde). U tomu svetištu hodočasnici obavije sv. izpovjed i pričest i slušaje sv. misu uz Prikazanje Presv. Otajstva; za tim sa vještim vodičem podjismo pregledati znamenitosti. Dne 13. kolovoza u 9 sati na večer sa nekim vanrednim veseljem i radošću krenusmo put Tuluze, gdje na 14. u 11 sati pred podne stigismo, odkle u 6 sati na večer dođosmo u žudjeni Lurd!! Neko vanredno veselje i radost obuze srce hodočasnika, te svi velikim oduševljenjem i

Javne stvari podložene su javnoj kritici, a kritika kada je stvarna i pravedna mnogo koristi, pak je u interesu same stvari da kritika postoji. Nu koliko je korisna pravedna i nepristrana kritika, toliko je ona štetna kada ju se upotrebi u nečiste svrhe. Kod nas u Makarskoj na žalost ne postoji poštene kritike, već jedino strasti i osobnosti glavni su ciljevi pri svakom prosudjivanju javnih posala. Da se vidi do kakove strasti, zlobe i podlosti stanoviti ljudi dolaze, dostatno je pročitati dopis u „Narodnomu Listu“ iz Makarske občine. Mi ćemo se bez strasti osvrnuti na one laži i podvale. Istina je, da ne valja tražiti tko piše, već što je pisano, ipak u ovome slučaju moramo iznieti i tko je ono pisao, e da se odmah ustanovi da je osobna i politička strast povodom onih laži i podla. Kažu nam, da je Mihotić, pučki učitelj i občinski prisjednik, tajno pribavio si podatke, a moguće da ih je ustupio drugu učitelju Petru Antičiću, e da ih on objelodani. Ili jedan, ili drugi, svakako nije dično ni kolegijalno salaziti u občinski ured kad načelnika u uredu nema za dočepati se podataka. Mihotić i Antičić članovi su občinskoga vieća i po tome u položaju da javno a ne potajice pregledaju občinske račune. Mihotiću kao prisjedniku pruža se prigoda da otvoreno pregleda, a isto tako i Antičiću, kao članu občinskog vieća i financijskog odbora. Nu oni valjda imaju svojih razloga da potajice i iza ledja neistinito stvari prikazivaju. Mi ćemo njihovo postupanje predati javnosti da im ono sudi, a međju to evo nas da brojkama odgovorimo na laži i podvale objelodanjene u „Narodnome Listu“. Istina je, da se je prošle godine u predračunu, pod naslovom „uprava“, predračunalo K 9960, ali nije istina da je načelnik samovoljno potrošio K 10.901, već je tu svotu potrošio, na temelju zakonskih propisa, a to na sljedeći način: Pod člankom 1188/07 porezni je ured u Makarskoj naplatio za doprinos mirovinskoj zakladi za liječnika i tajnika, i baš za liječnika u razdoblju od 1/1 1904. do 31/12 1906., ukupno K 1005.33. Po ovome u više se je potrošilo, ne 1041 K, već K 35.67, ali ovo zakonitim temeljem, jer i bez vieća i upraviteljstva občina je bila dužna to izplatiti na temelju odluke Zemaljskog Odbora 11/3 1907. Dapače manje se pod ovom stavkom potrošilo, nego li je bilo predračunano, a to, ako se odbije svota od K 300 što se je platilo na račun pisaćeg stroja

uzhitom zapjevasmo skladno himnu Gospi Lurdskoj:

„Hrvati sad evo k tebi pritiču
Bez pokora Djevo gromko ti kliču:
Zdravo, zdravo, zdravo Marijo!
Zdravo, zdravo, zdravo Marijo!“ itd.

Tu na kolodvoru dočekalo nas je mnoštvo naroda, zanielo nas je vidjeti kako se natječu velikaši i grofovi, koji tu sa kožnatim remenjima o ramenim i kolicima dodjoše da naše bolesnike odvuku pred špilju čudotvorne Gospe Lurdske. Sa kolodvora krenusmo u razne hotele, odkle iz te stope poletismo k špilji. Kiša je livala kô iz kabla, ali mi veselo koracismo i hrlimo k Masabeljskoj hridi, i eto dodje sretan i radostan čas, da tu u 7 sati na večer ugledasmo našu milu Gospu. Poklonivši joj se duboko, kleknuv na oba kolina plačujući i jecajući pozdravismo ju ovako:

tvrdci Mohovich u Trstu, a što je vieću bilo do znanja stavljeno, nakon obavljenog predračuna.

Istina je, da se je za glazbu bilo predračunalo u redovitom predračunu za godinu 1907. K 2500, ali nije istina, da je načelnik samovoljno potrošio K 3865. Naprotiv istina je, da se je za glazbu kašnje od glasovanog predračuna ponovno u vieću zaključilo i baš u sjednici od 29/5 1907. sljedeće stavke: obrok za nabavu novih glazbila za g. 1907. K 1000. Nadalje zaključena je bila istoga dana podpora glazbarima u iznosu od K 400. Ovo je odobrio i Z. Odbor, nakon odbačenih utoka proti ovim stavkama. Dakle vieće je ukupno odobrilo za glazbu i glazbila za god. 1907. K 3900; a ne, kako lažljivo tvrdi dopisnik-napadač, samo 2500. Potrošeno je pod ovim naslovom 3865, i po tome ostao bi pretičak nepotrošenih od K 35.

Istina je, da pod naslovom „Razni“ vieće je bilo u redovitoj sjednici predračuna glasovalo K 1100; ali nije istina, da je načelnik bez ikakvog znanja upraviteljstva i bez naknadnog odobrenja vieća više potrošio. Najprvo je ustanoviti, da nije dopisnik-napadač točnu stavku iznosa, pod ovim naslovom, „Razni“ što pripada, naveo.

Iz iznosa, kojega navadja, da bi se pod stavkom „Razni“ imalo smatrati, mora se naprotiv izvaditi iznosi potrošeni za gradske puteve i vodovod, što pripadaju stavci izričito za to označenoj: gradjevine. Nadalje, preko svote prihvaćene od vieća u sjednici proračuna, huncutski dopisnik-napadač mimolazi svote, kašnje od vieća odobrene, i to baš one: za popravak potoka „Proslapa“ prouzrokovanog uslied elementarne napogode, odobreno u sjednici vieća 28/1. 1907. pod II. tačkom dnevnog reda, te onaj iznos takodjer od vieća odobrena u sjednici 15/7 1907. pod III. tačkom dnevnoga reda, za ustup i dogradnju bivše redovine „Pustinje Blača“. I ovakvim podlim i lažljivim orudjen protivnici se služe; te smiono tvrde, da za sve ovo vieće nije znalo, a kad tamo odobrenju svijuh ovih stavaka prisustvovali su i glasovali glavom i famozna dva junaka: Mihotić i Antičić.

Laž je, da načelnik ne poduzimlje shodne mjere u pitanju grabeža občinske muše. Naprotiv je istina, da malo koja občina tolikom strogošću postupa, koliko današnje občinsko upraviteljstvo. Neka se iznesu pojedini slučaj, e da se može na pojedine odgovoriti, a ne obćenito nabacati podvalu. Ali neka uz to

„O bez grieha začeta Djevice, čuvaj našu milu hrvatsku domovinu od vjerskog nehaja i mlitavosti! O Djevice Lurdska, izprosi mladjem našem naraštaju milost pravoga katoličkoga odgoja! O milostiva Majko, izprosi nam od Isusa, svoga dragoga sina, obilnih plodova od ovoga hodošašća! Prečista Djevice, izieli naše bolestnike i obrati grješnike!“

Iza molitve podjismo na konak.

Dne 15. kolovoza u jutro rano poletismo k špilji i tu roneći suze pozdravismo našu milu Gospu Lurdsku, tog dana svi hodočasnici pomiriše se Bogom i primiše sv. pričest. U jutro tog dana na 4 sata pod špiljom na malome žrtveniku rekao je sv. misu naš presvjetli biskup Dr. Juraj Carić, koji nas je tu predvodio. Netom nam on s pulpita javi: „Hrvati, pristupite k špilji, sad je za vas sv. misa“. Čuvši te rieči u

ne zaborave iznieti na vidilo i grabež počinjen od njihovoga prisnoga pobratima, prisjednika Lajlića. Napokon nije istina, da je načelnik bez znanja upraviteljstva dao zatvoriti vrata na „žbarama“.

Istina je, da je i bivši prisjednik Pavlović o ovome znao, i da je na licu mjesta bio da stvar razvidi, odnosno je pristao, da se ona vrsta, sa sasvim neznatnim troškom zatvora; a to s razloga, što sa zapadne strane nije nikakav prolaz, već je jedino bio zgodan prolaz raznim kriomčarima i kradljivcima, koji su na seljacima i njihovoj životinji kradje izvadjali. Glupo je napokon i govoriti, da je občina stoga izgubila veliko pravo na onaj prolaz. Sada neka prosude pošteni ljudi, koliko je lažno i podlo pisanje naših protivnika.

I samo osvade!

Kazali smo, da se naši protivnici ne srame nikakvih sredstava, samo da bi mogli pravašima naškoditi, a u prvom redu načelniku Klariću, koji je kriv, što je živ. Kad bismo sve podle i ogavne laži, spletke i denuncije na javu iznosili, ciele bi se knjige o tome napisale. Nama samima se zgraža, da o tome pišemo, kad promišljamo, kako neka stanovišta čeljad nizko pada, te kako im ništa na svietu sveto nije. I najneznatniju stvar ti bezdušnici izkrive i hoće da prikažu na način, kako ni samoj hudo bi ne bi na um palo. Kad se pak još promisli, da sve ovo izvadaju ljudi boljih slojeva, za koje u društvenom životu misli se, da su ljudi na svom mjestu, i da izvadaju ove paklenske osnove i oni, koji su odmakli dobama ljudskog života, tad uprav možemo dokučiti, do kakove je truleži spao društveni život u Makarskoj. Rekosmo, da i najneznatniju stvar prikažu na način nečuveni, a za podkriepu ovoga evo iznosimo jedan najnoviji događaj. Na 10. t. mj. nakon zabave, što ju je bio priredio akademički splitski klub, nekoliko mladića od boljih gradskih slojeva, bez razlike političkoga mišljenja, do kasnijega su se zabavljali u zatvorenomu lokalnu. Nakon toga izašli su vani, nešto veseli, da po gradu pjevaju. Došavši pred kućom Petra Rismonda, zapjevaše neke ljubavne pjesme, a neki mladići, medju njima koji udvaraju unuke pomenutoga gospodina, bacili su stienu namjerom, da

našem milome hrvatskome jeziku, radostnim i veselim srcem u podpunome redu pristupismo. Presvjetli naš biskup zamolio je talijansko-francuzko-njemačke hodočasnike, razumiv se u njihovom jeziku, za odalečenje, našto se oni odalečuju, a nami ustupaju mjesto pred špiljom. Ah, liepa reda... U vrieme sv. mise izmolismo sv. Rožarije, a naše mile Hrvatice uz pratnju orgulja izpjevaše krasno, skladno himnu: „Liepa si, liepa, o Marijo. O Marijo, mili glas“ itd. Na svrhu sv. mise presvjetli biskup Dr. Carić izreče liepu i ganutljivu propovied, da svi plakasmo. Neda se od tebe odlipepi — srce, duša — oči uvijek upiru u pećinu — špilju čudotvorne Majke Božje, koja nas milo i ljubezno gleda i sluša naše vapaje i uzdisaje!!

U 10 sati u jutro slušali smo pontifikalnu misu, koju je rekao Presvjetli nadbiskup

pogode prozor sobe, u kojoj gospojice spavaju, da ih tim načinom ljubavnici eventualno probude. Slučaj je htio, da je ta stiena, sasvim nevino bačena, pogodila jedno staklo, a ovo ogrebla jednoga maloga u kući, koji je kod prozora u rukama bio držan, bez da su mladići mogli u obće opaziti, da ima koga iza prozora, a pogotovo nisu to mogli viditi, jer su se nahodili u veselom stanju. Ipak ovaj sasvim nedužni slučaj, koji se samo prepisati može ljubavnim zgodama i nezgodama mladosti, i koji u drugom mjestu ne bi dao povoda ni najmanjem govoru, u Makarskoj stvorio je veliko pitanje. Iz ovog toli neznatog a i nedužnog slučaja hoće da se stvori čak političko kakovo pitanje. Mladići u jutru odmah pošli k' ukućanima, prijavljujuć slučaj kako se je zdesio, i pitaju proštenje. Vlasti čine izvide, a mladost sama prijavljuje se i čin priznaje, a onaj baš, koji je kamen bacio, u najboljim je prijateljskim odnosajima sa dotičnicima. Vlasti, koliko bile stroge, ipak duševno i pravedno stvar uzimlju, kako ju i svi nepristrani shvaćaju. Uzprkos ovome, ipak lete žurne brzjavke namjesništvu, kojima se javlja ništa manje nego: „da u Makarskoj anarhija vlada, da četa nepoznatih ljudi na privatni stan navaljuje, da se nije sigurno u svome stanu i pozivlju vlasti u obranu“. Nevjerojatno, ali istinito, a zašto sve ovo? Jedino da se govori o tobožnjim neredima u Makarskoj, o kojima nitko ništa nezna, jer ih nema. Ovo je iznesen zgojlni, čin bez daljnjeg komentara, a uvjereni smo, da kakovom namjerom paklenske osvade bile spletene, da ipak imade duševnosti i pravednosti kod onih, koji su u prvom redu pozvani, da objektivno stvar razvide i prikažu. Dapače mi smo uvjereni, da su ovakove podlosti i same vlasti već ogadili, jer svaku prelazu granicu, a u osvadama, kakove su u Makarskoj na dnevnomu redu, nema ni zeru istine.

Izborna zgodopisje.

Čitamo u „Slobodi“ od 11. o. mj., da bi se svećenik Ribičić bio izrazio i založio poštenu rječ, da ne će kandidirati, ako Dr. Werk bude kandidirao. Dakle ovako se izrazuje jedan svećenik, vjeroučitelj, počastni kanonik i kandidat „hrvatske stranke“ prama kandidaturi demokratsko-naprednjačkoj. Nu

talijanski u crkvi sv. Rožarija (Na toj hridi poviš pećine na jednome temelju sagrađene su tri veličanstvene crkve naime: pri dnu Gospe Presv. Rožarija — u sriedi nad tom druga — Kripta — a nad Kriptom 3. crkva Basilika). U svako doba sve tri crkve pune su naroda kô šipak, te tu i pred špiljom čuje se krasno, milo i skladno pjevanje (od 40.000 hodočasnika) himne Majci Božjoj...

„Zdravo, zdravo, zdravo Marijo!
(Ave, ave, ave Marija!)

Duša se od milote raztapa. (Rekoh ono je rajsko uživanje). Tog dana na 4 i pô sata po podne sliedila je procesija sa Presvetim Otajstvom, koje je nosio Presvjetli biskup Carić uz pratnju 9 nadbiskupa i biskupa, 1000 svećenika, 200 bolesnika i 39 tisuća hodočasnika. Ah pobožnosti; ah uzdisaja i gorućih molitava Gospi Lurdskoj

dok kanonik Ribičić pred demokratima tako zalaže rječ, s druge strane njegovi pomagači u njegovo ime zovu u pomoć pravaše, e da se utuče demokrata. Koliko je lealno ovo postupanje u dva protivna smjera, nek prosude čestiti čitaoci, a mi ćemo samo kazati, da Ribičiću nije ni do pogibelji demokratske, uzimljuć ju sa vjerskog stanovišta, a niti do iskrenosti njegove prama pravašima, već je njemu dočepati se ponovno do mandata, a valjda i do prisjedničkog mjesta na Zemaljskom Odboru sa 6000 K godišnje plaće.

Na 6. ovoga mj. Ribičić je sazvaio drugi sastanak birača. Odazvali su mu se sedamnaestorica, od kojih samo dvanaest birača. I ovog puta niti cigli jedan od onih Hrvata, koji su se nazad šest godina za Ribičića borili. Nu ako nije bilo nekadašnjih njegovih drugova, bilo je drugih svakovrstnih šarenjaka, kojih se je i sam Ribičić do jučer sam sramio. Nije falio najnoviji Ribičićev pomagač, ex socialistički kandidat, kojemu sada Ribičić prijateljsku ruku pomoćnicu stiska. Po Makarskoj se govori, da se je Ribičić tom prigodom izjavio, da je protivnikom klerikalizma, što nije bilo umjestno o njemu ni govoriti, već je bilo valjda Ribičiću nužno, da iztakne to u prisutnosti nekih popoždera, e da se nekako opravda, što je i sam još popom.

Lani u oči otvora dalmatinskog sabora, neki rodoljub iz grada, kojemu na srcu leži ekonomički napredak grada i občine, i koji se je bio dosta zauzeo, da Ribičić bude odabran zastupnikom našega grada, zamolio ga je, da bi se zauzeo za neke važne i neobhodne radnje grada i občine. Medju tima napomenuo mu je našu razrušenu obalu, koja svaki čas prieti, da će se u more strovaliti, (a za koju se je pomorska vlada jedva sada makla, da ju privremeno sa drvenim stupima obrani) i primorski put, koji je u sasvim žalostnom stanju, da bi ga državna ili pokrajinska vlada preuzela, kako se jur pred trideset godina bilo narodu obećavalo, a da danas nije obećanje izpunjeno. Još mu je neke druge potrebe grada i občine predočio molbom, da bi to u sabor iznio. Nevjerojatno ali istinito, bivši zastupnik Ribičić odgovorio je tom gospodinu: „Uzalud mi preporučujete, ja u saboru ne ću ništa govoriti“. Na ovo moli-

za ozdravljenje bolesnika. Oko 5 i pô sati jedna teško bolesna Talijanka, koja je 8 godina lagom ležala od boli težkih rana — iznenada diže se zdrava, zdravcata u čudnovatome zanešenju veleć: (Son sana, son sana), Oduševljenju ne bi kraja. Svak hvale i slavi čudotvornu Majku Božju. Talijansko hodošašće neprestano kliče: Evviva la Madonna miraculosa — Evviva! itd. Isto tako sutradan jedna gospodjica ozdravila je od sučije. U sve kroz to vrieme što boravismo u Lurdu dogodila su se 4 čudesa u našem hrvatskom hodošašću, a 10 u talijanskome. (Nastavit će se.)

Hrvati i Hrvatice!
pomozite hrvatsku Istru.

telj ostao je zabezeknut, čuvši, da jedan zastupnik može ovakav odgovor dati svome biraču, koji mu predočuje i preporučuje potrebe njegovog izbornog kotara. Na žalost, Ribičić nije ni rieči progovorio na korist Makarske i njezinog primorja, može se reći kroz svih šest godina njegovog zastupnikovanja. Ono malo, što je progovorio, bilo je u njegovu osobnu korist, a ne narodnu. A sada neka ga opet Makarska bira za njegove „neumrle zasluge“.

Ove godine, kao po običaju, obdržale su se zadušnice za neumrle velikane Zrinjskog i Frankopana, ali zastupnik Ribičić nije našao potrebitim da zadušnicam prisustvuje. Bila je misa u proslavu slavenskih pokrovitelja Sv. Ćirila i Metoda, ali zastupnika Ribičića ni tu nije bilo vidjeti. Bilo je otkriće nadgrobno spomenika neumrlom Pavlinoviću, ali bivšeg zastupnika Ribičića ni tu nije bilo vidjeti. Kad su dakle narodne svečanosti i kad bi zastupnik naroda bio prvi dužan da se nadje, njega nema; ali da su kakove službene svečanosti, eto prvog Ribičića, koji sigurno ne će falit.

Viesti.

† **Dr. Stjepan pl. Miletić.** Ovaj značajni i poštovani hrvatski rodoljub umro je ovih dana u tudjini, kamo je bio pošao, da nadje lieka svomu poremećenom zdravlju. U najboljoj muževnoj dobi, smrt eto pokosi jednoga od najboljih i najobljubljenijih hrvatskih sinova. Priznati književnik i pjesnik, uzorni rodoljub, Miletić uživao je štovanje svih Hrvata bez razlike stranaka. Bio je više godišnjim intendantom hrvatskog kazališta u Zagrebu. Kroz to razdoblje podigao je bio hrvatsko kazalište na takovu visinu, da su nam i mnogo napredniji narodi zavidjali. Bio je prvim vrhovnim starešinom svih hrvatskih sokolskih društava.

Kad je ono nazad 14 godina u Splitu gostovalo hrvatsko dramatičko društvo, tom prigodom pokojni je Miletić sa tim istim i sa Splitskim „Sokolom“ došao u izlet u Makarsku. Prigodom objeda, koji su u počast njemu i gostima Makarani priredili, palo je raznih rodoljubnih nazdravica. Pokojni Miletić razdragan zbog hrvatskog gostoljublja Makarana nazdravio je bio krasnim riečima hrvatskoj Makarskoj. Tom istom zgodom tadašnja makarska hrvatska mladež na usta svoga druga a današnjega staroste i načelnika Klarića, svečano je bila obećala ustrojenje „Hrvatskog Sokola“ u Makarskoj, tako da je makarski „Sokol“ bio drugi u Dalmaciji. Miletić sav blažen ponovno nazdravi makarskoj mladosti, sretan što je u Makarsku došao, da i on pomože baciti klicu sokolske ideje pod gordim Biokovom. Sokolskoj ideji Miletić je do zadnjega dana vjeran ostao, pak danas, kad tužna Hrvatska jadikuje i nariče za velikim gubitkom, i makarski sokolaši neprežaljenom starešini svih hrvatskih sokolskih društava kliču: **S l a v a !**

Sjednica občinskog vieća. Šarenjaci raznih dlaka uprlj su bili sve sile, e da osujete sjednicu občinskog vieća, pak da lažima svietu prikažu tobožnji poraz občinskog načelnika. Ipak uzprkos svim protivničkim makinacijama, vieće se je obdržavalo, i ako su nekoji članovi občinskog vieća, a pripadnici

pravaške stranke, bili odsutni, a nekoji zapriečeni bolešću. Sjednici je prisustvovao gosp. kotarski poglavar, u svrhu da primi svečano obećanje novoizabranoga prvog občinskog prisjednika, stare hrvatske korenike, dičnog starca gosp. Ante viteza Alačevića. Odabrani su bili članovi u izbornom povjerenstvu za grad Makarsku za nastajuće saborske izbore. Takodjer bili su birani članovi za kotarsko školsko vieće i za javnu dobrotvornost. Podielila se je pripadnost gg. Milanu Novaku i Stipi Deliću. Povišena je podpora glazbarima za tekuću godinu. Glasovana je bila podpora od 80 kr. akademikom klubu u Splitu. Osim toga, sa strane nekih viećnika preporučilo se je načelniku neke važne predmete, da ih iznese u prvoj sjednici občinskoga vieća, što je bilo i obećano. Tako liepo i skladno svršila je ova sjednica, proti kojoj su rovalili toliki protivnici sadašnje občinske uprave.

Lične viesti. Ovih dana boravio je u Makarskoj franjevački redodržavnik, veleučeni Dr. otac Frane Lulić.

Izborne imenice. Na 14. tek. bile su izložene izborne imenice za grad Makarsku. Ostati će izložene osam dana u občinskom uredu na svačiji pregled. Bezdušna čeljad podlo su bila na namjestništvo denuncirala, da će imenice biti nezakonito i pristrano sastavljene. Denuncirali su prvo, nego li su se imenice i počeli sastavljati, te su tražili, da se sastav imenica oduzme načelniku. Gospodin kotarski poglavar, u dva navrata, pregledao je imenice, i sve, što se odnosi na sastavljanje imenica, najvećom tačnošću; te tako iz najpouzdanijeg izvora doznajemo, sve izborne imenice i sve što se izbornim imenicama odnosi, našao je u potpunom redu da je najsavjestnije i tačno obavljeno. Podli denuncijanti, ako i malo još ljudskoga stida imadu, imali bi se sramiti podle osvade. Najžalostnije je pak, da se je medju denuncijantima mogao naći jedan svećenik.

Koncert hrvatskog pjevačkog akademickog splitskog kluba. U prošli četvrtak na 12. tek. mjeseca Splitski sveučilišni klub priredio je u sokolskoj dvorani liepi koncert u korist fonda škrajkujućih djaka, koji su pobjegli od Rauchova zuluma iz Zagreba. Dvorana je bila puna otmelog svjeta te sjajno narešena. Program tačno i krasno izvršen, na obće zadovoljstvo. Razni komadi na obće zahtjev morali su se opetovati uz burno odobravanje. Ukesalo se je preko dvestotine kruna, a povrh toga, dan prije občinsko je vieće glasovalo pripomoći osamdeset kruna. Poslie koncerta sledio je ples do dva sata iza ponoći. Sutra dan omladina je odputovala za Jelsu, da tamo priredi iste večeri koncert u istu svrhu.

Ogromna želva (žaba kornjača). U donjoj luci u mreži Duje Zanchi ulovila se je jedna ogromna žaba kornjača od težine po prilici 200 kg. Poslana je bila na Rieku, kamo će ju prodati. Meso joj je tečno, ulje služi za tolike svrhe, a kora za pravljenje raznih predmeta.

Razno.

Voda što gori. Jedan njemački list javlja, da je uspelo inžiniru Friedleru iz Berlina otkriti sastav tako zvane Grčke vatre, koja je nekoč toliko koristila Bizantinskim carevima u ratovima proti njihovim neprijateljima.

Njemački car Vilhelm toliko je oduševljen ovom izumu, da je jur puta prisustvovao pokušajima, što su se izvadjali. Poznato je da je grčku vatru izumio god. 671. neki Galimikos iz Sirlje, a ta vatra imala je moć, da se je širila nad vodom. Sva je prilika da je njena sastojina sadržala: sumpora, salnitra, asfalta, i od smolenih stvari. Iz posebnih štrcaljka ova bi se sastojina zgrijala do 120 stupnjeva vrućine, tako kad bi došla u doticaj sa vodom, ne samo što bi se upalila, ali u doticaj sa zrakom prouzrokovala bi strašnu tutnjavu što bi prouzrokovalo zabunu. God. 941. car Kostantin izvoštio je veliku pobjedu pomoću ove takozvane grčke vatre, tako da je sa samih 15 brodova uništio pred Bizantom ogromnu rusku mornaricu. Ovaj car pod smrtnom kaznom zabranio je svakomu, koji bi otkrio ovaj izum. U istinu i ako grčka vatra bila je u uporabi u vrijeme Križarskih vojna, ipak do danas nije se znalo za njezinu sastavinu. Sada inžinir Fiedler otkrio je ovaj izum. Do sada se o njegovom izumu znade toliko, da on u jednoj posudi izlije nešto od ove tekućine, i onda da to izlije nad vodom, na što porodi se ogroman plamen. Što sadrži ona tekućina, izumitelj neće da kaže, a medjuto vojničke vlasti pratu osobitim zanimanjem ovo iznašašće, koje će učiniti veliki preokret u ratu.

Zagonetke.

(Pokupio Tošo Šenica učitelj u Gracu Hercegovine).
Nastavak.

49. Što je nasladje svietu? (sol).
50. Deset braće, gvozdjenih kapa? (nokti).
51. Živ mrtvu vjeruje? (ura, sat).
52. Pokusah kablič kiseline, prije sa dna, pa s vrha? (kad se prede kudeljja).
53. Moj ćuklin i tvoj fuklin? (obrik i usta).
54. Trče mala bara pod odiku? (dižva kad se vino toči).
55. Karošćići vino piju, karoca im popjeva? (guda i prašćići).
56. Zelen jure na zelenku jaši, crvena mu kita do kopita? (kukuruz).
57. Crven jarac u bukaru piša? (vino iz bačve).
58. Poljem lazi krava nije, tvaru pase ovca nije, roge ima koza nije? (spuž).
59. Trkelj trekelji, majka mu se veseli? (janje kad majku sisa).
60. Ja uze drvo, ni od lokja, ni od pedlja i načinih dvoje načve i lopar? (bajam u jazgri).

HRVATI! PRAVAŠI!

ŠIRITE I KUPUJTE

„Primorski Glas“